

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора Осадчого Вячеслава Володимировича на дисертацію Мирошниченко Олени Анатоліївни «Формування цифрової компетентності майбутніх педагогів вищої школи у процесі фахової підготовки», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Глибокі трансформації всіх сфер суспільства на глобальному та національному рівнях, що ведуть до становлення та розвитку цифрового суспільства, привели до трансформації вимог як до компетентностей випускників закладів вищої освіти, так і до компетентностей педагогів, серед яких все більшого значення набуває цифрова компетентність.

Стрімка цифровізація освіти породжує комплекс суперечностей, які потребують невідкладного вирішення, зокрема: між соціальним замовленням на розвиток цифрової компетентності майбутніх педагогів закладів вищої освіти і недостатньо ефективною його реалізацією в практиці вищої освіти; між необхідністю постійного самовдосконалення педагогами цифрової компетентності, зумовленого стрімкою цифровізацією освіти, та неготовністю майбутніх педагогів закладів вищої освіти до такого самовдосконалення; між наявністю і значущою роллю в цифровій компетентності педагога інваріантів і теоретичною невизначеністю їх сутності і необґрунтованістю необхідного і достатнього набору.

Українськими та зарубіжними вченими проведено широкий спектр досліджень, які створили надійні теоретичні основи для вдосконалення процесів формування і розвитку знань, умінь, здатностей і способів діяльності, пов'язаних із застосуванням цифрових технологій.

Разом із тим, необхідність розв'язання вищезазначених суперечностей, а також недостатня розробленість у теорії і методиці професійної освіти проблеми розвитку цифрової компетентності майбутніх педагогів закладів вищої освіти в умовах діджиталізації освітнього процесу не стала предметом спеціального наукового дослідження.

Отже, увага Мирошниченко А.О. до проблеми формування цифрової компетентності майбутніх педагогів закладів вищої освіти обумовлена потребами сучасної педагогічної теорії й практики та надає дисертаційній роботі безперечну актуальність і значущість. Дисертація є своєчасним дослідженням з проблеми професійної підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти, формування їхньої цифрової компетентності як головної передумови конкурентоспроможності на сучасному ринку праці.

У ході дослідження дисертантка розв'язала усі поставлені завдання, підтвердила основну гіпотезу дослідження і одержала нові результати. У дисертації достатньо повно відображено перебіг, зміст і результати проведеного педагогічного експерименту, подано висновки за результатами кожного з його етапів. Матеріали дослідження мають самостійне значення і можуть бути використані у навчальному процесі закладів вищої освіти України з метою удосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти, а також у системі підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти.

У першому розділі «Теоретичні засади розвитку цифрової компетентності майбутніх педагогів закладів вищої освіти» авторка провела теоретичний аналіз проблеми розвитку цифрової компетентності майбутніх педагогів, визначила основні поняття дослідження, їхні сутнісні характеристики, розглянула психолого-педагогічні та ергономічні засади. Проаналізувала процес формування готовності майбутніх педагогів закладів вищої освіти до застосування цифрових технологій як педагогічної проблеми.

Слушною є думка дисертантки про те, що цифрова компетентність є достатньо самостійним складним інтегральним утворенням у структурі особистості майбутнього педагога закладу вищої освіти, яке являє собою систему здібностей, якостей, цінностей, мотиваційних установок, знань і практичних навичок для здійснення професійної діяльності за фахом, а також дослідника та викладача вищої школи. Аналіз літературних джерел і практики побудови професійної кар'єри майбутнього викладача закладу

вищої освіти дозволив авторці виділити основні напрями діяльності, що підлягають формуванню у системі професійної освіти і є невід'ємною складовою фахової компетентності.

У другому розділі «Методичні засади розвитку цифрової компетентності майбутніх педагогів закладів вищої освіти» авторка подас організаційно-педагогічні умови розвитку цифрової компетентності майбутніх педагогів закладів вищої освіти. Вона аналізує ресурсно-змістове забезпечення розвитку цифрової компетентності майбутніх педагогів закладів вищої освіти, обґрунтовує структурно-функціональну модель розвитку цифрової компетентності майбутніх педагогів закладів вищої освіти.

Дисертантка розкриває структурні особливості цифрової компетентності та особистісні якості магістрантів, які виявляються у певних здатностях, пов'язаних з опануванням цифровими технологіями. Базовими інваріантами цифрової компетентності педагогів закладів вищої освіти є такі здатності: інформаційна (здатність до пошуку, розуміння, обробки, організації та архівування цифрової інформації, її критичного осмислення); комунікативна (здатність до онлайн-комунікації з колегами та студентами у різних формах); когнітивна (здатність до створення, розвитку і застосування у процесі професійної діяльності навчального контенту з використанням цифрового ресурсу); безпеково-ціннісна (здатність до безпечного використання комп'ютера, програмного забезпечення, навчальних комп'ютерних програм у професійній діяльності та дотримання академічної доброчесності). Інваріантам цифрової компетентності у діяльнісному аспекті їх виявлення притаманні сталість (незмінність прояву в різних контекстах, ситуаціях цифрової діяльності); стійкість (незалежність від зміни умов, характеристик цифрового освітнього середовища, зовнішніх впливів); повторюваність (відображають закономірне повторення послідовності дій з цифровими засобами навчання), багаторівневість (не залежать від рівня цифрової діяльності педагога).

У третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності структурно-функціональної моделі розвитку цифрової компетентності майбутніх педагогів закладів вищої освіти» дисертантка подала опис експериментального дослідження, проаналізувала отримані результати, у т.ч. з використанням методів математичної статистики, та визначила перспективи розвитку фахової підготовки майбутніх педагогів закладів вищої освіти.

Вірогідність і надійність результатів дослідження забезпечені теоретичним обґрунтуванням вихідних положень, застосуванням кількісного та якісного аналізу даних, методів математичної статистики. Висновки за результатами дослідження лаконічні, аргументовані й переконливі, базуються на результатах дослідження і відображають його суть. Матеріали, подані у додатках, мають практичний інтерес, сприяють повноті сприймання основного тексту та заслуговують на позитивну оцінку.

За матеріалами дослідження опубліковано достатню кількість публікацій, в тому числі у наукових фахових виданнях. Результати дослідження апробовано на 4 конференціях різних рівнів, впроваджено у 4 закладах вищої освіти України.

Текст дисертації чітко структурований, легкий для сприйняття. Авторка дотримувалася наукового стилю мовлення для подання результатів дослідження.

Зміст і структура автореферату відповідає змісту та структурі дисертаційного дослідження. В авторефераті повно та коректно представлено основні результати дисертаційного дослідження.

Незважаючи на загальну позитивну оцінку дослідження, вважаємо за доцільне висловити певні зауваження, оскільки не все повною мірою вдалося дослідниці:

1. У вступній частині роботи мету дослідження варто було б сформулювати не як шлях до мети, а власне як саму мету. Метою має бути кінцевий результат, а не процес його досягнення.

2. У роботі бажано було б проаналізувати та імплементувати засади та вимоги ISTE Standards for Educators.
3. Робота набула б більшої значущості, якби був проведений аналіз прогресивних ідей та опис особливостей освітніх програм професійної освіти різних університетів України, зокрема аспекти формування цифрової компетентності майбутніх педагогів вищої школи.
4. У роботі недостатньо проаналізовано зарубіжний досвід щодо формування цифрової компетентності майбутніх педагогів вищої школи.
5. Робота набагато виграла би, якщо була доповнена відповідним аналізом робочих та навчальних програм дисциплін, що формують цифрову компетентність майбутніх педагогів вищої школи, у закордонних ЗВО.
6. При створенні моделі формування розвитку цифрової компетентності майбутніх педагогів закладів вищої освіти краще більш широко використовувати елементи адаптаційного навчання.
7. Під час експериментальної роботи бажано було би створити окрему модель формування цифрової компетентності майбутніх педагогів закладів вищої освіти на основі використання хмарних сервісів.

Висловлені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації Мирошниченко Олени Анатоліївни на тему: «Формування цифрової компетентності майбутніх педагогів вищої школи у процесі фахової підготовки», яка є самостійною завершеною науковою працею, результати якої є суттєвими для вирішення актуальної проблеми – підвищення якості професійної підготовки майбутніх педагогів вищої школи у процесі фахової підготовки. Вона відповідає вимогам пп. 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, зі змінами та доповненнями (Постанова Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015,

№ 1159 від 30.12.2015, № 567 від 30.12.2015, № 943 від 20.11.2019, № 607 від 15.07.2020), а Мирошниченко Олена Анатоліївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри інформатики і кібернетики
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького

Осадчий В.В.